

Asia: HE 98/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnan verojaostolle tuloverolain muutoksia koskevasta hallituksen esityksestä. Koska esitetyt lakimuutokset liittyvät keskeisiltä osin muuhun kuin yritystoimintaa koskevaan verotukseen, lausumme esityksestä vain yleisellä tasolla keskittyen hankkeiden ihmisoikeusvaikutuksiin.

Verotuksen peruseriaatteista poikkeamisille tulisi olla painavat syyt

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin lukeutuvat muun muassa oikeudenmukaisuus, hallinnollinen ja fiskaalinen tehokkuus, läpinäkyvyys ja yksinkertaisuus. Oikeudenmukaisuuden on katsottu edellyttävän niin vertikaalista kuin horisontaalistakin oikeudenmukaisuutta, mikä tarkoittaa, että isommasta tulosta maksetaan isompi vero ja saman suuruista tulosta saman suuruinen vero. Veronmaksukykyisyyden periaate linkittyy tiiviisti näihin tavoitteisiin. Koska veronmaksukykyyn vaikuttavat saatujen tulojen ohella olennaisesti myös tulon hankkimisesta syntyneet menot, perustuu tuloverotus yleisesti (tulonhankkimismenoilla vähennetyn) nettotulon verotukseen.¹

Tulonhankkimismenot ovat verotuksessa normaalisti vähennyskelpoisia niin Suomessa kuin muissakin maissa, ja on hyvin poikkeuksellista säätää tulonhankkimismenoja vähennyskelvottomiksi². Nyt näin ollaan kuitenkin toimimassa eväämällä työmarkkinajäsenmaksujen vähennyskelpoisuus niin yrityksiltä kuin työntekijöiltäkin.

Vähennysoikeuden eväämisen merkitystä kasvattaa se, että edunvalvonnan kollektiiviseen järjestämiseen kohdistuvalla verosanktiolla voi olla negatiivisia ihmisoikeusvaikutuksia. Esityksen vaikutusarviossa näiden tarkastelu on puutteellista. Siellä tuodaan ainoastaan esiin, että vaikutukset työntekijöiden järjestäytymisasteeseen voivat olla merkittäviä, jos moni työntekijä *valitsee* muutoksen seurauksena erota liitosta. Vaikutusarviossa ei sen sijaan käsitellä lainkaan esimerkiksi sitä, että etenkin pienipalkkaisilla aloilla esitys saattaa tosiasiallisesti merkittävästi haitata järjestäytymistä ja kollektiivista neuvottelua heikentäen siten keskeisten työelämän perusoikeuksien toteutumista. Myös hallituksen esitykseen sisältyvä aihetta koskeva kansainvälinen vertailu on jäsenmaksujen vähennyskelpoisuuden osalta poikkeuksellisen suppea: siinä on tuotu esiin ainoastaan Ruotsissa toteutetut edestakaiset sääntelymuutokset. Muiden maiden käytäntöjä ei käsitellä lainkaan.

Vähennysoikeuden eväämisen lisäksi myös nyt esitettyjen veromuutosten yhteisvaikutukset verovelvollisille ovat ristiriidassa veronmaksukykyperiaatteen kanssa, sillä verotusta

¹ Esim. Myrsky, M. (2007). Veronmaksukykyisyysperiaate – mistä on kysymys. <https://tilisanomat.fi/yleiset/veronmaksukykyisyys-periaate-mista-on-kysymys>

² Viherkenttä, T. (23.7.2025). Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuus verojärjestelmän näkökulmasta. <https://akava.fi/wp-content/uploads/2025/08/Tyomarkkinajarjestojen-jasenmaksujen-verovahennyskelpoisuudesta-TV.pdf>

kevennetään eniten niiltä, joilla veronmaksukykyä on muita enemmän. Hallituksen esitykseen sisältyvän vaikutusarvion mukaan veronkevennykset kohdistuvat noin 43 prosenttisesti ylimpään tulokymmenykseen. Veroperustemuutosten vaikutukset ovat suurimmat 10. desiilissä niin euromääräisesti kuin suhteellisesti mitattuna, vaikka kyseiseen desiiliin lukeutuvilla henkilöillä on muita parempi veronmaksukyky.

Veropolitiikassa tulisi huomioida myös TSS-komitean suositukset

Erityisesti hyvätuloisimpiin kohdistuvien veronkevennysten voidaan nähdä olevan ristiriidassa myös taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan TSS-sopimuksen kanssa. TSS-sopimus edellyttää, että valtiot ryhtyvät toimenpiteisiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi ”täysimääräisesti käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan”. Hyvän veronmaksuvyyn omaaviin henkilöihin kohdistuvat suorat veronkevennykset, yhteisöveroon vuonna 2027 kaavailtu alennus (joka hyödyttää erityisesti osakevarallisuutta eniten omistavaa ylintä tulodesiiliä) yhdistettynä siihen, ettei havaittuihin veropohjan aukkoihin³ puututa, vähentävät käytettävissä olevia resursseja ja ovat omiaan heikentämään valtion mahdollisuuksia vastata sille kuuluvista ihmisoikeusvelvoitteista. Veropolitiikan epäjohtonumukaisuutta korostaa entisestään se, että monia ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta keskeisiä tukia ja palveluita ollaan samaan aikaan leikkaamassa valtion heikkoon taloustilanteeseen vedoten.

TSS-sopimuksen toimeenpanoa valvova taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea CESCRR kannustaa tuoreessa kannanotossaan⁴ valtioita kehittämään verojärjestelmiään progressiivisempaan suuntaan ja varmistumaan siitä, että hyvätuloisimmat ja varakkaimmat maksavat veroista oikeudenmukaisen osuutensa. Hallituksen toimien voidaan nähdä olevan monelta osin vastakkaisia näiden suositusten kanssa.

³ Finnwatch. (2024). Veropohjan aukot – Finnwatchin suositukset veropohjan tiivistämiseksi ja verojärjestelmän läpinäkyvyyden parantamiseksi.

https://finnwatch.org/images/reports_pdf/Veropohjan_aukot.pdf

⁴ CESCRR. (17.3.2025). Tax policy and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. Statement by the Committee on Economic, Social and Cultural Rights. Saatavilla osoitteessa: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/02/fair-and-effective-tax-policies-needed-advance-economic-social-and-cultural>